

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

Az Európai Bizottság iránymutatása az ipari kibocsátásokról szóló 2010/75/EU irányelv 22. cikkének (2) bekezdése szerinti alapállapot-jelentésekhez

(2014/C 136/03)

TARTALOM

1. Bevezetés	3
2. Az iránymutatás célja	4
3. Az iránymutatás tárgya	4
4. Az alapállapot-jelentésre vonatkozó jogszabályi előírások	4
4.1. Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv vonatkozó passzusai	4
4.2. Az ipari kibocsátásokról szóló irányelvben szereplő kulcsszavak és kifejezések	6
4.3. A hulladéklerakókról szóló irányelv	6
5. Az alapállapot-jelentés összeállításának lépései	7
5.1. 1. lépés: A létesítményben jelenleg felhasznált, előállított vagy kibocsátott veszélyes anyagok azonosítása	9
5.2. 2. lépés: A vonatkozó veszélyes anyagok azonosítása	9
5.3. 3. lépés: A helyszíni szennyezés lehetőségének értékelése	10
5.4. 4. lépés: A telephely korábbi használatára vonatkozó információk	11
5.5. 5. lépés: Környezeti körülmények	12
5.6. 6. lépés: A telephely jellemzői	13
5.7. 7. lépés: A telephely felmérése	13
5.8. 8. lépés: Az alapállapot-jelentés összeállítása	15
Függelék – Ellenőrző lista az alapállapottal kapcsolatos vizsgálathoz és jelentéstételhez	17

1. BEVEZETÉS

Az ipari kibocsátásokról szóló 2010/75/EU irányelv 22. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy a „2000/60/EK irányelv, a 2004/35/EK irányelv, a felszín alatti vizek szennyezés és állapotromlás elleni védelméről szóló, 2006. december 12-i 2006/118/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv⁽¹⁾ és a talajvédelem kereteinek meghatározásáról, valamint talajvédelemre vonatkozó uniós jogszabályok sérelme nélkül az illetékes hatóság olyan feltételeket köteles meghatározni az engedélyben, amelyek a tevékenység végleges leállítása esetén biztosítják az e cikk (3) és (4) bekezdésének való megfelelést.”

A 22. cikk (2)–(4) bekezdése a vonatkozó veszélyes anyagok felhasználásával, előállításával vagy kibocsátásával járó tevékenység végleges leállítása esetére tartalmaz rendelkezéseket annak érdekében, hogy meg lehessen előzni, illetve csökkenteni lehessen a szóban forgó anyagok által a talajban és a felszín alatti vizekben okozott szennyeződést. E tekintetben kulcsfontosságú az alapállapot-jelentés összeállítása. Amennyiben egy tevékenység magában foglalja a vonatkozó veszélyes anyagok felhasználását, előállítását vagy kibocsátását, és tekintettel a talaj és a felszín alatti vizek szennyeződésének lehetőségére, a létesítmény üzembe helyezése előtt vagy a létesítmény engedélyének a 2013. január 7-ét követő első alkalommal történő frissítése előtt alapállapot-jelentést kell készíteni. Ez a jelentés teszi lehetővé a tevékenység végleges leállításakor fennálló állapottal való összehasonlítást. Amennyiben a más nemzeti vagy uniós jogszabályok alapján előállított információk tükrözik a jelentés készítése idején fennálló állapotot, az ilyen információk beilleszthetők a benyújtandó alapállapot-jelentésbe vagy csatolhatók ahhoz.

Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 3. cikkének 19. fogalommeghatározása egyértelművé teszi, hogy az alapállapot-jelentésben a talaj és a felszín alatti vizek szóban forgó veszélyes anyagok általi szennyeződésének mértékére vonatkozó információknak kell szerepelnie.

⁽¹⁾ HL L 372., 2006.12.27., 19. o.

A 22. cikk (2) bekezdése előírja, hogy az alapállapot-jelentésnek legalább az alábbi információkat kell tartalmaznia:

- „a) a terület aktuális, illetve adott esetben korábbi használatára vonatkozó információk; valamint
- b) adott esetben a talajban és a felszín alatti vizekben végzett mérésekkel kapcsolatos meglévő információk, melyek a jelentés készítésekor fennálló állapotot tükrözik, illetve újonnan elvégzett mérésekkel kapcsolatos információk, tekintettel annak lehetőségére, hogy az érintett létesítmény által felhasznált, előállított vagy kibocsátott veszélyes anyagok szennyezést okozhatnak a talajban és a felszín alatti vizekben.”

Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 22. cikke (2) bekezdésének utolsó albekezdése szerint „a Bizottság iránymutatásokat ad az alapjelentés tartalmára vonatkozóan.”

A jelen közlemény ezeket az iránymutatásokat tartalmazza, melyeket a tagállamoknak az ipari kibocsátásokról szóló irányelv alkalmazása során kell felhasználniuk. A Bizottság szintén támaszkodni fog erre a közleményre a tagállamok által az ipari kibocsátásokról szóló irányelv végrehajtására vonatkozóan benyújtott jelentésekben szereplő, az alapállapot-jelentéssel kapcsolatos információk értékelése során.

A Bizottság megítélése szerint az iránymutatások valamennyi olyan létesítményre alkalmazhatók, amely az ipari kibocsátásokról szóló irányelv II. fejezetének hatálya alá tartoznak. A létesítményszintű alapállapot-jelentés kidolgozásához szükséges lépésekről való döntés során azonban fontos figyelembe venni, hogy a jelentésnek a lehető legátfogóbbnak kell lennie. Az üzemeltető érdekében áll annak biztosítása, hogy az alapállapot-jelentés megfelelő részletességgel taglalja a talajt és a felszín alatti vizeket érintő szennyezést, mivel ezen információ alapján fogják meghatározni, hogy milyen szennyeződés történt a létesítmény üzemeltetése során az alapállapot-jelentés elkészülte óta.

2. AZ IRÁNYMUTATÁS CÉLJA

Az iránymutatás arra szolgál, hogy gyakorlati jelleggel tisztázza az ipari kibocsátásokról szóló irányelv fogalmait és céljait annak érdekében, hogy a tagállamok egységesen alkalmazhassák azt. Mindazonáltal az iránymutatás nem nyújt jogilag kötelező érvényű értelmezést az irányelvről. Jogilag kötelező erővel továbbra is kizárólag az ipari kibocsátásokról szóló irányelv szövege rendelkezik. Hivatalos értelmezést az irányelvről továbbá csak az Európai Bíróság bocsáthat ki.

3. AZ IRÁNYMUTATÁS TÁRGYA

Ez az iránymutatás tájékoztatást nyújt az alapállapot-jelentésre vonatkozó jogszabályi rendelkezésekről, és a következő, az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 22. cikkében az alapállapot-jelentés kötelező elemeiként megjelölt témákat tárgyalja:

- i. annak meghatározása, hogy az előírások szerint kötelező-e alapállapot-jelentést készíteni;
- ii. az alapállapottal kapcsolatos vizsgálatok megtervezése;
- iii. a mintavételi stratégia kidolgozása;
- iv. az alapállapot-jelentés összeállítása.

Ezen iránymutatás nem foglalkozik a 22. cikk azon elemeivel, amelyek a tevékenység végleges leállítása esetére vonatkozó kötelezettségeket határozzák meg (a 22. cikk (3) és (4) bekezdése).

4. AZ ALAPÁLLAPOT-JELENTÉSRE VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK

4.1. Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv vonatkozó passzusai

Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv következő elemei bírnak jelentőséggel az alapállapot-jelentések elkészítése során.

3.cikk – Fogalommeghatározások

2. „környezetszennyezés”: az emberi tevékenység eredményeképpen anyag, rezgés, hő vagy zaj közvetlen vagy közvetett kibocsátása a levegőbe, talajba vagy a vízbe, amely veszélyt jelenthet az emberi egészségre vagy a környezet minőségére, kárt okozhat az anyagi javakban, illetve akadályozza vagy zavarja a környezet élvezetét vagy annak más jogszerű használatát;

3. „létesítmény”: olyan helyhez kötött műszaki egység, amelyben egy vagy több, az I. mellékletben, illetve a VII. melléklet 1. részében felsorolt tevékenységet folytatnak, és bármely más, azzal közvetlenül együtt járó, ugyanazon a telephelyen folytatott tevékenységet, amely műszakilag kapcsolódik az említett mellékletekben felsorolt tevékenységhez, és amelynek hatása lehet a kibocsátásokra és a környezetszennyezésre;

18. „veszélyes anyagok”: anyagok vagy keverékek az anyagok és keverékek osztályozásáról, címkézéséről és csomagolásáról szóló, 2008. december 16-i 1272/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 3. cikke értelmében;

19. „alapállapot-jelentés”: a talaj és a felszín alatti vizek szóban forgó veszélyes anyagok általi szennyeződésének mértékére vonatkozó információ;

20. „felszín alatti víz”: a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról szóló, 2000. október 23-i 2000/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikkének 2. pontjában meghatározott felszín alatti víz;

21. „talaj”: a földkéregnek a felszín és az alapkőzet közötti legfelső rétege. A talaj ásványi részecskékből, szerves anyagból, vízből, levegőből és élő szervezetekből áll.

12.cikk – Engedélykérelmek

(1) A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy az engedélykérelmek tartalmazzák a következők leírását:

d) a létesítmény helyének állapota;

e) adott esetben az alapállapot-jelentés a 22. cikk (2) bekezdésével összhangban.

22.cikk – A telephely bezárása

(2) Amennyiben a tevékenység magában foglalja a vonatkozó veszélyes anyagok felhasználását, előállítását vagy kibocsátását, és tekintettel a létesítmény telephelyén a talaj és a felszín alatti vizek szennyeződésének lehetőségére, az üzemeltetőnek a létesítmény üzembe helyezése előtt vagy a létesítmény engedélyének a 2013. január 7-ét követő első alkalommal történő frissítése előtt alapállapot-jelentést kell készítenie, és azt be kell nyújtania az illetékes hatóságnak.

Az alapállapot-jelentésnek tartalmaznia kell a talaj és a felszín alatti víz szennyezettségének meghatározásához szükséges információkat annak érdekében, hogy lehetővé váljon a tevékenység végleges leállításakor fennálló állapottal való számszerűsített összehasonlítás.

Az alapállapot-jelentésnek legalább az alábbi információkat kell tartalmaznia:

a) a terület aktuális, illetve adott esetben korábbi használatára vonatkozó információk;

b) adott esetben a talajban és a felszín alatti vizekben végzett mérésekkel kapcsolatos meglévő információk, melyek a jelentés készítésekor fennálló állapotot tükrözik, illetve újonnan elvégzett mérésekkel kapcsolatos információk, tekintettel annak lehetőségére, hogy az érintett létesítmény által felhasznált, előállított vagy kibocsátott veszélyes anyagok szennyezést okozhatnak a talajban és a felszín alatti vizekben.

Amennyiben a más nemzeti vagy uniós jogszabályok alapján előállított információk megfelelnek az e cikkben foglalt követelményeknek, az ilyen információk beilleszthetők a benyújtandó alapállapot-jelentésbe vagy csatolhatók ahhoz.

A Bizottság iránymutatásokat ad az alapjelentés tartalmára vonatkozóan.

(3) A tevékenység végleges leállítása esetén az üzemeltető köteles értékelni a létesítmény által felhasznált, előállított vagy kibocsátott vonatkozó veszélyes anyagok által a talajban és a felszín alatti vizekben okozott szennyeződés mértékét. Amennyiben a (2) bekezdésben említett alapállapot-jelentésben rögzített állapothoz viszonyítva a létesítmény a szóban forgó veszélyes anyagok kibocsátásával jelentős mértékű szennyezést okozott a talajban vagy a felszín alatti vizekben, az üzemeltető ezen állapot helyreállítása érdekében megteszi a szennyeződés kezeléséhez szükséges intézkedéseket. Ennek érdekében figyelembe lehet venni az ilyen intézkedések technikai megvalósíthatóságát.

Az első albekezdés sérelme nélkül, a tevékenység végleges leállítása esetén és amennyiben a telephelyen a talajban és a felszín alatti vizekben a létesítményre vonatkozó engedélynek a 2013. január 7-től számított első frissítése előtt végzett, engedélyezett üzemeltetői tevékenységből eredően felhalmozódott szennyeződés jelentős kockázatot jelent az emberi egészségre vagy a környezetre, valamint figyelemmel a létesítmény helyének a 12. cikk (1) bekezdésének d) pontja szerint meghatározott állapotára, az üzemeltető megteszi az érintett szennyező anyagok eltávolítását, kezelését, elszigetelését vagy csökkentését célzó szükséges intézkedéseket a fenti kockázat megszüntetése érdekében, figyelembe véve a telephely aktuális vagy jóváhagyott jövőbeli használatát.

(4) Amennyiben az üzemeltetőnek nem kötelessége a (2) bekezdésben említett alapállapot-jelentés elkészítése, a tevékenység végleges leállítása esetén megteszi a szóban forgó szennyező anyagok eltávolítását, kezelését, elszigetelését vagy csökkentését célzó szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a telephelyen – figyelembe véve annak aktuális vagy jóváhagyott jövőbeli használatát – a talajban és a felszín alatti vizekben az engedélyezett tevékenységek következtében felhalmozódott szennyeződés ne jelentsen jelentős kockázatot az emberi egészségre vagy a környezetre, figyelembe véve a létesítmény helyének a 12. cikk (1) bekezdésének d) pontja szerint meghatározott állapotát.

4.2. Az ipari kibocsátásokról szóló irányelvben szereplő kulcsszavak és kifejezések

Ezen iránymutatás alkalmazásában az ipari kibocsátásokról szóló irányelvben szereplő fogalmak tisztázása érdekében az alábbi meghatározások érvényesek.

A „vonatkozó veszélyes anyagok” (a 3. cikk (18) bekezdése és a 22. cikk (2) bekezdésének első albekezdése) az anyagok és keverékek osztályozásáról, címkézéséről és csomagolásáról szóló 1272/2008/EK rendelet (CLP-rendelet) 3. cikkében meghatározott anyagokat vagy keverékeket jelentik, melyek veszélyességükből, mobilitásukból, perzisztenciájukból és lebonthatóságukból (valamint egyéb jellemzőikből) fakadóan képesek a talaj és a felszín alatti vizek szennyezésére, és amelyeket a létesítmény felhasznál, előállít és/vagy kibocsát.

„A létesítmény telephelyén a talaj és a felszín alatti vizek szennyeződésének lehetősége” (a 22. cikk (2) bekezdésének első albekezdése) számos fontos elemet foglal magában. Először is megfelelő figyelmet kell fordítani az alapállapot-jelentésben a szóban forgó veszélyes anyagok mennyiségére – amennyiben a létesítmény telephelyén csak igen kis mennyiségben használják fel, állítják elő vagy bocsátják ki őket, a szennyeződés lehetőségének valószínűleg nincs jelentősége az alapállapot-jelentés elkészítése szempontjából. Másodszor, az alapállapot-jelentésben figyelembe kell venni a telephely talajának és felszín alatti vizeinek jellemzőit, valamint ezen jellemzőknek a talaj és a felszín alatti vizek szennyeződésének lehetőségére gyakorolt hatását. Harmadszor, figyelembe lehet venni a meglévő létesítmények olyan jellemzőit, amelyek a gyakorlatban lehetetlenné teszik, hogy szennyeződésre kerüljön sor.

A **„szennyeződés”** fogalma ebben a szöveggörnyezetben kölcsönösen felcserélhető az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 3. cikkének 2. bekezdésében meghatározott **„környezetszennyezés”** fogalmával.

A **„számszerűsített összehasonlítás”** (a 22. cikk (2) bekezdésének második albekezdése) megköveteli, hogy az alapállapot-jelentés elkészültekor és a tevékenységek végleges beszüntetésekor jelen lévő szennyeződést annak mértéke és foka szempontjából is össze lehessen hasonlítani. A 22. cikk (2) bekezdésében szereplő fogalom ezért nem teszi lehetővé a kizárólag minőségi szempontú összehasonlításokat. Az üzemeltető érdekében áll annak biztosítása, hogy a számszerűsítés kellően pontos legyen, és ezáltal a tevékenységek végleges beszüntetésekor lehetővé váljon az ésszerű összehasonlítás.

„A talaj és a felszín alatti vizek szennyezettségének meghatározásához szükséges információk” (a 22. cikk (2) bekezdésének második albekezdése) legalább a következő két elemet foglalják magukban:

- A telephely aktuális, illetve adott esetben korábbi használatára vonatkozó információk. E követelmény esetében az **„adott esetben”** kifejezés azokra az információkra vonatkozik, amelyek a létesítmény üzemeltetője számára hozzáférhetők, tekintettel a korábbi használatra vonatkozó információk megbízhatóságára is.
- Információk a létesítmény által felhasználni, előállítani vagy kibocsátani kívánt, a talajban és a felszín alatti vizekben jelen lévő vonatkozó veszélyes anyagok koncentrációjáról. Amennyiben az alapállapot-jelentés elkészítésének idején a telephelyre vonatkozóan olyan ismert, jövőbeli fejlemények várhatóak, amelyek további veszélyes anyagok felhasználásához, előállításához vagy kibocsátásához vezethetnek, tanácsos ezen veszélyes anyagoknak a talajban és a felszín alatti vizekben jelen lévő koncentrációját is megadni. Ha ez az információ még nem áll rendelkezésre, új méréseket kell végezni, amennyiben a szóban forgó veszélyes anyagoknak a telephely általi felhasználása, előállítása vagy kibocsátása miatt fennáll a talaj és a felszín alatti vizek szennyeződésének lehetősége (lásd a „számszerűsített” fogalmának fenti meghatározását).

4.3. A hulladéklerakókról szóló irányelv

A hulladéklerakás speciális tevékenységi típust jelent az ipari kibocsátásokról szóló irányelv alkalmazásában (I. melléklet, 5.4. tevékenység), mivel erre a tevékenységre a hulladéklerakókról szóló 1999/31/EK tanácsi irányelv is vonatkozik. A hulladéklerakókról szóló irányelv 1. cikkének (2) bekezdése egyértelművé teszi, hogy azon hulladéklerakók esetében, amelyek a környezetszennyezés integrált megelőzéséről és csökkentéséről szóló irányelv (2008/1/EK) hatálya alá tartoznak, a vonatkozó műszaki követelményeket a hulladéklerakókról szóló irányelv tartalmazza, és a környezetszennyezés integrált megelőzéséről és csökkentéséről szóló irányelv vonatkozó műszaki követelményei a hulladéklerakókról szóló irányelvnek való megfelelés esetén teljesülnek.

Mivel az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 22. cikkének rendelkezései nem szerepelnek a környezetszennyezés integrált megelőzéséről és csökkentéséről szóló, korábbi irányelvben, nem lehet azt a következtetést levonni, hogy a hulladéklerakók esetében nincs szükség alapállapot-jelentésre. A hulladéklerakókról szóló irányelvben, különösen az I. melléklet 3. pontjában szereplő rendelkezéseknek (a talaj és a felszín alatti víz védelmére vonatkozó általános követelmények) való megfelelés biztosítja, hogy semmilyen veszélyes anyag ne jusson a talajba vagy a felszín alatti vizekbe. Ezen túlmenően a hulladéklerakókról szóló irányelv számos hasznos elemet tartalmaz az alapállapot-jelentés elkészítéséhez, amelyeket eseti alapon ki kell egészíteni. A talaj és a felszín alatti vizek állapotának számszerűsítéséhez egyedi eljárások és módszerek lehetnek szükségesek, melyek figyelembe veszik a hulladéklerakó különleges jellemzőit (szigetelését). Abban az esetben, ha egy hulladéklerakó telephelyén más, közvetlenül kapcsolódó tevékenységek is folytatnak, ezekre vonatkozóan külön is szükséges lehet alapállapot-jelentést készíteni.

5. AZ ALAPÁLLAPOT-JELENTÉS ÖSSZEÁLLÍTÁSÁNAK LÉPÉSEI

Számos kulcsfontosságú feladatot kell elvégezni mind annak megállapításához, hogy szükség van-e egy adott esetben alapállapot-jelentés készítésére, mind magának az alapállapot-jelentésnek az összeállításához.

Ennek a folyamatnak nyolc főbb lépése van, amelyek a következő főbb témákat foglalják magukban:

1–3. lépés: annak eldöntése, hogy szükség van-e alapállapot-jelentésre;

4–7. lépés: az alapállapot-jelentés elkészítési módjának meghatározása;

8. lépés: az alapállapot-jelentés tartalmának összeállítása.

Amennyiben az 1–3. lépés során a rendelkezésre álló információkból kiderül, hogy nincs szükség alapállapot-jelentés készítésére, a folyamat további lépéseit nem kell elvégezni. Ezt a következtetést az illetékes hatóságnak írásban kell rögzítenie és nyilvántartania, a döntés indoklásával egyetemben.

Előfordulhat, hogy egy létesítmény, amelyre vonatkozóan nem kötelező alapállapot-jelentést készíteni, a jövőben olyan változtatásokat vezet be tevékenységében, amelyek szükségessé teszik az alapállapot-jelentés elkészítését, például ha egy új eljárás során első alkalommal kerül sor veszélyes anyagok alkalmazására. Ebben az esetben az engedély módosítása kapcsán, ezen iránymutatás alapján újra meg kell vizsgálni, hogy szükséges-e az alapállapot-jelentés elkészítése.

Lehetőség szerint az 1–5. lépés elvégzéséhez fel kell használni a már meglévő információkat.

Bizonyos esetekben az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló 2011/92/EU irányelv rendelkezései alapján benyújtott információk felhasználhatók az alapállapot-jelentés egyes részeinél.

Emellett a következő információforrások is hasznosak lehetnek az alapállapot-jelentés elkészítéséhez:

- a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek veszélyének kezeléséről szóló, 2012. július 4-i 2012/18/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (Seveso III. irányelv) vonatkozásában összegyűjtött adatok, különösen a 4. lépés során;
- a BAT-referenciadokumentumokban, elsősorban a tárolásból származó kibocsátásokra vonatkozó dokumentumban megadott információk, különösen a 6. és 7. lépés során.

Amennyiben azonban a fenti információk felhasználása nem lehetséges, új információkat kell gyűjteni.

Az eljárás lépései csak a hivatkozás megkönnyítése érdekében kaptak sorszámot, más sorrendben vagy egyidejűleg is el lehet végezni őket.

5.1. táblázat

Az alapállapot-jelentés összeállításának főbb lépései

Lépés	Tevékenység	Cél
1.	Annak meghatározása, hogy a létesítményben milyen veszélyes anyagokat használnak fel, állítanak elő vagy bocsátanak ki, és ezen veszélyes anyagok listájának összeállítása.	Annak megállapítása, hogy a létesítményben veszélyes anyagok felhasználása, előállítása vagy kibocsátása zajlik-e, annak érdekében, hogy dönteni lehessen az alapállapot-jelentés összeállításának és benyújtásának szükségességéről.
2.	Annak meghatározása, hogy az 1. lépésben felsorolt veszélyes anyagok közül melyek tartoznak a „vonatkozó veszélyes anyagok” kategóriájába (lásd a 4.2. szakaszt). Azon veszélyes anyagok kizárása, amelyek nem képesek a talajban vagy a felszín alatti vizekben szennyeződést okozni. Ezen veszélyes anyagok kizárásának indokolása és az indokok rögzítése.	A veszélyes anyagok körének leszűkítése a vonatkozó veszélyes anyagokra annak érdekében, hogy dönteni lehessen az alapállapot-jelentés összeállításának és benyújtásának szükségességéről.
3.	A 2. lépésben kiszűrt valamennyi vonatkozó veszélyes anyag vonatkozásában annak megállapítása, hogy lehetséges-e a talaj és a felszín alatti vizek szennyeződése a létesítmény telephelyén, beleértve a kibocsátás lehetőségét és következményeit is, különös tekintettel az alábbiakra: — valamennyi veszélyes anyag, illetve valamennyi, hasonló veszélyes anyagokból álló anyagcsoport mennyiségének meghatározása; — a veszélyes anyagok tárolásának, felhasználásának és szállításának módja és helye a létesítmény területén; — valamint annak megvizsgálása, hogy fennáll-e a kibocsátás kockázata; — a meglévő létesítmények esetében azon elfogadott intézkedések áttekintése, melyek biztosítják, hogy gyakorlatilag lehetetlen legyen a talaj vagy a felszín alatti vizek szennyeződése.	A veszélyes anyagok kibocsátása valószínűségének megvizsgálása révén annak meghatározása, hogy mely vonatkozó veszélyes anyagok jelentenek környezetszennyezési kockázatot a telephelyen. Az ezen anyagokra vonatkozó információkat fel kell tüntetni az alapállapot-jelentésben.
4.	A telephely korábbi használatára vonatkozó információk összegyűjtése. Ennek során a következő rendelkezésre álló adatokat és információkat kell figyelembe venni: — a telephely jelenlegi használata és a veszélyes anyagok korábbi kibocsátásai, amelyek szennyeződéshez vezethettek. Különös figyelmet kell fordítani a balesetekre és váratlan eseményekre, a rutinműveletekből származó kibocsátásokra és szivárgásokra, az üzemeltetési gyakorlat módosításaira, a telephely burkolatára és a felhasznált veszélyes anyagokat érintő változásokra. — a telephely korábbi olyan használata, amely veszélyes anyagok kibocsátását eredményezhette, tekintet nélkül arra, hogy a szóban forgó anyagok megegyeznek-e a telephelyen jelenleg felhasznált, előállított vagy kibocsátott anyagokkal. A korábbi vizsgálati jelentések áttekintése segítséget nyújthat ezen információk összegyűjtéséhez.	Annak meghatározása, hogy milyen forrásokból származnak a 3. lépésben azonosított, a létesítmény telephelyén már megtalálható veszélyes anyagok.

Lépés	Tevékenység	Cél
5.	A telephely környezeti viszonyainak meghatározása, a következő szempontok figyelembevételével: <ul style="list-style-type: none"> — topográfia; — geológia; — a felszín alatti vizek áramlási iránya; — egyéb lehetséges terjedési útvonalak, például szervizcsövek és csatornák; — környezetvédelmi szempontok (például konkrét élőhelyekre, fajokra, védett területekre stb. tekintettel); valamint — a környező területek földhasználati módja. 	Annak megállapítása, hogy hova jutnak az esetlegesen kibocsátott veszélyes anyagok. Ezenkívül azon környezeti hordozó- és felvevőközegek meghatározása, amelyek veszélyben lehetnek, valamint a környező területen folytatott, ugyanazon veszélyes anyagokat kibocsátó egyéb tevékenységek meghatározása, melyekből adódóan ezek az anyagok a telephelyre juthatnak.
6.	A telephely leírása a 3–5. lépés eredménye alapján, különös tekintettel a korábban bekövetkezett kibocsátások elhelyezkedésére, típusára, kiterjedésére és mennyiségére, valamint az esetleges jövőbeni kibocsátásforrásokra, kitérve a kibocsátások által valószínűsíthetően érintett talajrétegekre és felszín alatti vizekre, és felvázolva a kapcsolatot a kibocsátásforrások, a szennyeződést továbbterjesztő útvonalak és a valószínűsíthetően érintett felvevőközegek között.	A telephelyen már meglévő szennyeződés helyének, jellegének és mértékének, valamint annak meghatározása, hogy a szennyeződés mely talajrétegeket és felszín alatti vizeket érintheti. Az eredmények összehasonlítása az esetleges jövőbeni kibocsátásokkal, és annak vizsgálata, hogy az érintett területek egybeesnek-e.
7.	Amennyiben az 1–6. lépés alapján kellő mennyiségű információ áll rendelkezésre a vonatkozó veszélyes anyagok által a talajban és a felszín alatti vizekben okozott szennyeződés számszerűsítéséhez, tovább lehet ugrani a 8. lépésre. Amennyiben nem áll rendelkezésre elegendő információ, helyszíni mintavétellel kell megvizsgálni a telephelyet a szükséges adatok összegyűjtése érdekében. A vizsgálatok részleteit tisztázni kell az illetékes hatóságokkal.	A vonatkozó veszélyes anyagok által a talajban és a felszín alatti vizekben okozott szennyeződés számszerűsítése érdekében a szükséges kiegészítő információk összegyűjtése.
8.	A létesítményre vonatkozó alapállapot-jelentés összeállítása, amely számszerűsíti a vonatkozó veszélyes anyagok által a talajban és a felszín alatti vizekben okozott szennyeződés állapotát.	Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv rendelkezéseinek megfelelő alapállapot-jelentés összeállítása.

A következő szakasz részletesen kifejti a folyamat 8 lépését.

5.1. 1. lépés: A létesítményben jelenleg felhasznált, előállított vagy kibocsátott veszélyes anyagok azonosítása

Össze kell állítani a létesítmény határain belül alkalmazott valamennyi veszélyes anyag jegyzékét (beleértve a nyersanyagokat, termékeket, köztes termékeket, melléktermékeket, kibocsátásokat és hulladékokat is). A jegyzéknek tartalmaznia kell minden olyan veszélyes anyagot, amely mind az ipari kibocsátásokról szóló irányelv I. mellékletében felsorolt tevékenységekhez, mind pedig a végzett tevékenységekhez technikailag kapcsolódó tevékenységekhez közvetlenül kötődnek, és amelyek hatással lehetnek a talaj vagy a felszín alatti vizek szennyeződésére.

Amennyiben a veszélyes anyagokat a kereskedelmi elnevezésük megadásával sorolják fel, az anyagok kémiai alkotórészeit is fel kell tüntetni. Keverékek és vegyületek esetében meg kell adni a legfontosabb kémiai alkotórészek viszonylagos arányát.

5.2. 2. lépés: A vonatkozó veszélyes anyagok azonosítása

Az 1. lépésben összeállított jegyzék alapján meg kell határozni valamennyi veszélyes anyag környezetszennyezési potenciálját, figyelembe véve az anyagok kémiai és fizikai jellemzőit, beleértve az összetételt, a halmazállapotot (szilárd, lég- vagy gáznemű anyag), az oldhatóságot, a toxicitást, a mobilitást, a perzisztenciát stb. Ezen információkat felhasználva meg kell állapítani, hogy az adott veszélyes anyagok képesek-e szennyeződést okozni a talajban és a felszín alatti vizekben. Az adatokat és az értelmezésükre szolgáló elemzést oly módon kell bemutatni, hogy az alapállapot-jelentésből egyértelműen kiderüljön, mi alapján került sor az egyes anyagok feltüntetésére vagy kizárására.

Amennyiben bizonyos anyagok hasonló jellemzőkkel rendelkeznek, az egy csoportba sorolás megfelelő indokolása esetén ezek az anyagok együtt is kezelhetők.

Információforrásként fel lehet használni többek között az 1272/2008/EK rendelet (CLP-rendelet) alapján bejelentett anyagok osztályozására és címkézésére vonatkozó osztályozási és címkézési jegyzéket, valamint az 1907/2006/EK rendelet (REACH-rendelet) alapján bejelentett anyagokra vonatkozó kémiai adatokat. További információforrásként szolgálhat a 793/93/EGK tanácsi rendelet (a létező anyagokról szóló rendelet) szerinti 141 anyagra vonatkozó kockázatértékelési jelentés is. Valamennyi felsorolt információforrás megtalálható az Európai Vegyianyag-ügynökség honlapján ⁽¹⁾.

Nem kell alapállapot-jelentést készíteni, amennyiben egyértelmű, hogy a felhasznált, előállított vagy kibocsátott veszélyes anyagok nem képesek szennyeződést előidézni a talajban és felszín alatti vizekben.

Az azonosított vonatkozó veszélyes anyagok a 3. lépésben további mérlegelés tárgyai lesznek.

5.3. 3. lépés: A helyszíni szennyezés lehetőségének értékelése

A 2. lépésben azonosított veszélyes anyagokat meg kell vizsgálni a telephellyel összefüggésben, és meg kell állapítani, hogy fennállnak-e olyan körülmények, amelyek környezetszennyezési kockázatot jelentő mennyiségű anyag kibocsátásához vezethetnek, akár egyetlen kibocsátás, akár több kibocsátás összeadódása révén.

Figyelembe kell venni az alábbi szempontokat:

- i. A kezelt, előállított vagy kibocsátott veszélyes anyag mennyisége és az ahhoz kapcsolódó környezeti hatások.

Körültekintően kell eljárni, mivel hosszabb idő alatt kis mennyiségű anyag folyamatos szivárgása is vezethet jelentős szennyezéshez. Amennyiben nyilvántartják a veszélyes anyagokra vonatkozó bemeneti-kimeneti információkat, a talajt és a felszín alatti vizeket érintő lehetséges kibocsátásokat ezek alapján kell meghatározni.

- ii. Az egyes veszélyes anyagok elhelyezkedése a telephelyen, figyelembe véve például, hogy hol zajlik a szállítás, a tárolás, a felhasználás, a telephelyen való mozgatás, a kibocsátás stb., különös tekintettel a talaj és a felszín alatti vizek jellemzőire a telephely adott pontjain.

- iii. Meglévő létesítmények esetében az elszigetelési mechanizmusok megléte és épsége, a telephely burkolatának jellege és állapota, a csövek, csatornák és más, elvezetésre alkalmas tárgyak elhelyezkedése.

Azonosítani kell a vonatkozó veszélyes anyagok tárolásának, kezelésének és felhasználásának módszereit, és meg kell vizsgálni, hogy rendelkezésre állnak-e elszigetelési mechanizmusok (például gátak, szilárd aljzat, kezelési eljárások) a kibocsátások megelőzésére.

A kibocsátások elkerülésére szolgáló intézkedések épségének és hatékonyságának ellenőrzése érdekében el kell végezni a telephely részletes fizikai vizsgálatát.

Ennek során például a következő típusú információkat kell összegyűjteni:

- van-e repedés vagy sérülés az építményeken vagy a telephely burkolatán. Meg kell vizsgálni, hogy a lehetséges kibocsátási pontok közelében vannak-e illesztések vagy repedések;
- látható-e kémiai károsodás jele a betonfelületeken;
- jó állapotban vannak-e az elvezetőcsövek. Ha biztonságosan kivitelezhető, meg kell vizsgálni az ellenőrzőaknákat, a szennyvízleeresztőket és a nyitott csatornákat;
- a vízelvezető útvonalak, szervizfolyosók stb. és a kivezető nyílások elhelyezkedése;
- a korábbi kibocsátásokra utaló jelek, a kibocsátások jellege és mértéke, a kibocsátás megismétlődésének valószínűsége;
- van-e bármilyen közvetlen vagy közvetett, a talajt vagy a felszín alatti vizeket érintő veszélyesanyag-kibocsátás a telephelyen.

A fentiek alapján meg kell határozni azokat a körülményeket, amelyek között a talajt vagy a felszín alatti vizeket érintő kibocsátás történhet és az ilyen kibocsátás valószínűségét, továbbá azonosítani kell az esetlegesen a környezetbe kibocsátásra kerülő anyagokat és a velük összefüggő környezetszennyezési kockázatot.

⁽¹⁾ <http://echa.europa.eu/information-on-chemicals/>

Többek között az alábbi körülmények között kerülhet sor kibocsátásokra:

Balesetek/váratlan események: például tartálykocsi felborulása a telephelyen; tartályrepedés; föld alatti tartály szivárgása; tömítések felszakadása; véletlen kifolyás; megrepedt csövek szivárgása; tűz;

Rutinműveletek: például szállítás közben történő vagy a csőcsatlakozásokból származó szivárgás, kisebb kiömlés a termék leszűrése/áthelyezése során, eltömődött vagy megrepedt csövek szivárgása, repedések a szilárd betonaljzaton;

Tervezett kibocsátások: például a talajba vagy a felszín alatti vizekbe való kieresztés.

Amennyiben a létesítményben felhasznált, előállított vagy kibocsátott veszélyes anyagok mennyiségéből vagy a telephelyen található talaj és felszín alatti vizek jellemzőiből nyilvánvalóvá válik, hogy a talaj és a felszín alatti vizek szennyeződésének nincs jelentős valószínűsége, nem szükséges alapállapot-jelentést készíteni.

Azon meglévő létesítmények esetében, melyek intézkedéseket hoztak annak érdekében, hogy gyakorlati szempontból lehetetlen legyen a talaj és a felszín alatti vizek szennyeződése, szintén nincs szükség alapállapot-jelentés összeállítására.

Amennyiben e lépés eredményeként az a következtetés születik, hogy nincs szükség alapállapot-jelentésre, az üzemeltetőnek rögzítenie kell az erről hozott, indokolással ellátott döntést, melyet aztán az illetékes hatóságnak kell értékelnie és nyilvántartásba vennie.

5.4. 4. lépés: A telephely korábbi használatára vonatkozó információk

E lépés célja annak meghatározása, hogy a korábbi tevékenységek eredményeként a 3. lépésben azonosított vonatkozó veszélyes anyagok közül melyek lehetnek már jelen a telephely talajában és felszín alatti vizeiben, valamint annak megállapítása, hogy ezek a kibocsátások egybeesnek-e az esetleges jövőbeni kibocsátásokkal.

A telephely korábbi használatára vonatkozó információk között figyelembe kell venni i. a telephelynek a jelenlegi/tervezett létesítmény fejlesztése előtti használati módját, és ii. a jelenlegi/tervezett létesítmény működési előzményeit is, a következő módon:

- i. jegyzéket kell készíteni a telephely korábbi használati módjairól a zöldmezős állapottól kezdve a fejlesztéseken át a tervezett létesítményig. Meg kell határozni, hogy ezen használati módok során milyen valószínűséggel került sor a 3. lépésben azonosított vonatkozó veszélyes anyagok alkalmazására. Amennyiben valószínűleg alkalmazták őket, meg kell állapítani, hogy hol alkalmazhatták őket, mekkora valószínűséggel történt kibocsátás a talajba vagy a felszín alatti vizekbe, és milyen intézkedések történtek a környezeti károk mérséklésére. Lehetőség szerint konkrétan a telephelyre vonatkozó adatokat kell használni.
- ii. Olyan létesítmények esetében, amelyek az alapállapot-jelentés összeállításának idejében már üzemelnek, meg kell határozni, hogy a telephely korábbi működése során mekkora valószínűséggel történt kibocsátások. Konkrétan a következő szempontokat érdemes megfontolni:
 - Az olyan korábban történt balesetek, váratlan események és (engedélyezett vagy egyéb) közvetlen kieresztések helyszíne, jellege és mértéke, amelyekből kifolyólag a vonatkozó veszélyes anyagok a talajba vagy a felszín alatti vizekbe kerülhettek.
 - Milyen módosításokat vagy fejlesztéseket vezettek be a folyamatok, a kezelt vegyi anyagok, a tárolási helyszínek, az ártalmatlanítási módszerek stb. tekintetében és miért? A módosításokat és fejlesztéseket például egy korábban történt vagy épphogy elkerült baleset vagy véletlen esemény következtében, vagy a kibocsátások kockázatának csökkentése, a hatékonyság fokozása, a hulladék csökkentése érdekében vezették be? Utalnak-e arra módosítások, hogy korábban kibocsátásokra kerülhetett sor?
 - A karbantartási nyilvántartások szerint jó állapotban vannak például a csatornák, a tartályok, a gátak és a csővezetékek? A karbantartási nyilvántartást a tevékenység kezdete óta vezetik vagy csak nemrégiben kezdték el használni?
 - A korábban elvégzett helyszíni vizsgálatok és a környezeti károk mérséklésére irányuló munkálatok részletei.
 - A 3. lépésben összegyűjtött, fizikai vizsgálatokból származó adatok szintén szolgálhatnak információkkal az elszíneződések, korrózió, új bevonatok jelenlétéről stb.

5.5. 5. lépés: Környezeti körülmények

Az 1–4. lépés eredményeként sor került a telephely azon helyszíneinek azonosítására, ahol a jövőben esetleges kibocsátások történhetnek, illetve ahol korábban kibocsátások történhettek. Az 5. lépés célja annak meghatározása, hogy mi történik az ilyen kibocsátásokkal, mely talajrétegek és felszín alatti vizek lehetnek érintettek általuk, továbbá annak megállapítása, hogy milyen mértékben és milyen mélységben szükséges a föld jellemzése. Ehhez ismerni kell egyrészt a telephely, másrészt az azt övező területek talajának és felszín alatti vizeinek azon jellemzőit, amelyek képesek magát a telephelyet befolyásolni.

Lehetőség szerint konkrétan a telephelyre vonatkozó adatokat kell használni. Amennyiben ilyenek nem állnak rendelkezésre, referenciaadatokat, kvalitatív/szubjektív értékelést, illetve levezetett vagy extrapolált adatokat kell használni. Minden esetben meg kell határozni az adatok forrását, és amennyiben nem konkrétan a telephelyre vonatkozó adatokat használnak, az adatok kiválasztására vonatkozó indokolást és a szóráshatárokat is meg kell adni.

A telephely jellemzőinek vizsgálatakor a következő adatokat kell begyűjteni:

Domborzat

Az egyes kibocsátási pontok környékére jellemző helyi domborzat, illetve talajborítás (beton, fedetlen földterület stb.), valamint a kibocsátásnak a talajborításhoz viszonyított elhelyezkedése (pl. a talajszinten, a talaj felett, felfüggesztett csővezetékben, a föld alatt stb.) határozza meg valamennyi kibocsátás közvetlen hatását.

A talaj típusát és dőlését a telephely térképén lehet megadni. Ezenkívül egyértelműen meg kell határozni a gátként szolgáló építmények, aknák stb. aljzatának a talajszinthez viszonyított helyzetét, különösen ha (részben vagy egészben) a talajszint alatt helyezkednek el.

Földtani és vízföldtani viszonyok

Ismertetni kell a telephely alatt található talaj- és kőzetrétegeket, valamint minden olyan réteg fizikai-kémiai tulajdonságait, amely befolyásolhatja az anyagoknak a talajba jutását és abban való terjedését.

Meg kell állapítani, hogy az egyes rétegekben jelen vannak-e felszín alatti vizek (beleértve az általjvizet is), illetve valószínűsíthető-e ilyen vizek jelenléte. Amennyiben ismert a felszín alatti vizek jelenléte, meg kell adni azok hidraulikus gradiensét.

Meg kell határozni, hogy a talaj és a felszín alatti vizek tulajdonságai hogyan hatnak az anyagok talajban való terjedésére.

Teljes geotechnológiai leírás helyett a jelentésben elegendő a fenti adatokat átfogó jelleggel bemutatni, a részleteket elegendő szükség esetén elérhetővé tenni.

Ezenkívül a telephely általános körülményeire vonatkozó valamennyi rendelkezésre álló információt összefoglaló módon kell feltüntetni, azaz a földtani és vízföldtani adatokat a korábbi és jelenlegi vizsgálatok eredményeivel együtt kell megadni.

Vízrajz

Fel kell tüntetni a felszíni vizek jellemzőit, folyásirányukat, minőségüket/osztályozásukat és medrük mélységét a telephely talajszintjéhez viszonyítva. Meg kell határozni, hogy az egyes víztesteket hogyan befolyásolhatják a telephelyről származó kibocsátások.

Mesterséges útvonalak

Meg kell határozni azokat a mesterséges útvonalakat, szervizfolyosókat, csatornákat, aknákat stb., amelyek szerepet játszanak a veszélyes anyagok terjedésében, és meg kell állapítani a valószínűsíthető terjedési irányt, figyelembe véve, hogy az ellentmondhat a természetes domborzati adottságoknak és a hidraulikus gradiensnek.

A környező területekre jellemző földhasználat és az ezzel kapcsolatos összefüggések

Meg kell határozni a környező – különösen a felvízi oldalon fekvő – területekre jellemző földhasználati módokat annak érdekében, hogy azonosítani lehessen azon ipari/egyéb tevékenységeket, amelyek a telephellyel megegyező vagy hasonló anyagokat alkalmaznak, és amelyek a telephelyet érintő környezetszennyezést okozhatnak. Az engedély visszavétele idején történő, a telephely felé terjedő szennyezés esetében az üzemeltető feladata azt igazolni, hogy a szennyezést nem ő okozta a működés során. Ezért fontos tudni, hogy az azonos vagy hasonló anyagok forrása lehet-e a környező területeken.

5.6. 6. lépés: A telephely jellemzői

A telephely leírásában elsősorban a korábban bekövetkezett kibocsátások helyére, típusára, kiterjedésére és mennyiségére, valamint az esetleges jövőbeni kibocsátásforrásokra kell kitérni, jelezve azt, hogy valószínűsíthetően mely talajrétegeket és felszín alatti vizeket érinthetik a kibocsátások.

Ebben az összefüggésben hasznos lehet modellek alkalmazása, amelyek lehetővé teszik a kibocsátásforrások, a szennyeződést továbbterjesztő útvonalak és a valószínűsíthetően érintett felvevőközegek közötti kapcsolatok felvázolását. A különböző információk összegyűjtése és összefoglalása segíthet a környezetet és az emberi egészséget veszélyeztető, szennyeződésből eredő kockázatok megértésében.

A telephely koncepcionális modellje a szennyezés meglévő szintjét és az esetleges jövőbeni szennyezőforrásokat ábrázolja egy adott területen. Ezt a modellt a 3–5. lépésben összegyűjtött információk alapján lehet felállítani. A modell valószínűleg nagyrészt más ismert információkat, illetve kisebb részben új, az alábbi 7. lépéshez nem kapcsolódó információkat fog tartalmazni. Amennyiben az üzemeltető a meglévő információk alkalmazását javasolja a telephely koncepcionális modelljének kidolgozásához, tekintetbe kell venni az adatok megbízhatóságát, pontosságát és helyességét.

A telephelyről készített egyetlen általános modell, például rajz vagy szöveges leírás helyett előnyösebb lehet, ha több részletes egyedi modellt készítenek a létesítmény valamennyi érintett területéről. Például egy tartály körüli területről is készülhet koncepcionális modell, amelyen fel lehet tüntetni a gát felépítését, a talaj dőlésirányát, azt, hogy a töltési pontok a gáton belül vagy kívül helyezkednek el, a terület burkolatának típusát, valamint a talaj földrajzi jellemzőit és a talajvíztükröt. Ezen információk alapján meg lehet fogalmazni, hogy hova jutnak el a kibocsátott vonatkozó veszélyes anyagok.

A koncepcionális modellek jellege és összetettsége a telephelytől és az ott végzett tevékenység(ek)től függ.

5.7. 7. lépés: A telephely felmérése

Amennyiben az 1–6. lépésben elegendő információ gyűlt össze a telephely oldalirányból és függőlegesen történő jellemzéséhez is, és az információk lehetővé teszik a talajt és a felszín alatti vizeket érintő, a vonatkozó veszélyes anyagok által okozott szennyeződés számszerűsített alapállapotának meghatározását, tovább lehet ugrani a 8. lépéshez. Amennyiben a meglévő információk alkalmazása mellett döntenek, az információkat rendelkezésre bocsátó üzemeltetőnek és az értékelést végző illetékes hatóságnak tisztában kell lennie az ezen adatok alkalmazásához kapcsolódó bizonytalansággal és kockázatokkal. Ilyen kockázatok például a következők:

- a korábbi adatok nem alkalmasak a vonatkozó veszélyes anyagok olyan kibocsátásainak kimutatására, amelyek az adatok felvétele utáni időszakban történtek;
- a korábbi adatok nem veszik figyelembe az összes vonatkozó veszélyes anyagot, hanem a vonatkozó veszélyes anyagoknak csak egy részére összpontosítanak; valamint
- a korábbi adatok nem mutatják meg az adatok felvétele utáni időszakban a telephely tevékenységeiben bekövetkezett változásokat, amelyek a létesítmény által felhasznált, előállított vagy kibocsátott veszélyes anyagok tekintetében is változásokat eredményezhettek.

A legalkalmasabb módszer az adatok átfogó jellegének biztosítására, ha a meghatározási és elemzési módszereket pontosan megállapítják és közzéteszik. A meglévő létesítmények esetében, ahol a talaj állapotára vonatkozó korábbi információk megbízhatósága és minősége nem meghatározható (például mert az információk hiányosak vagy elavult módszereken alapulnak), a legmegfelelőbb eljárás a mérések megismétlése.

Amennyiben csak a telephely egy részét tudják jellemezni, vagy nem áll rendelkezésre elegendő információ alapállapot-jelentés összeállításához, a telephely felméréssel kell további adatokat gyűjteni. Függetlenül attól, hogy az üzembe helyezés előtt vagy engedély-felülvizsgálat eredményeként kerül-e sor rájuk, az új mérések elvégzése a legjobb módszer a talaj és a felszín alatti vizek alapállapotának meghatározására.

Mintavételi stratégia

Amennyiben megállapítják, hogy új mérésekre van szükség, meg kell fontolni, hogy melyek a legalkalmasabb mintavételi stratégiák, vagyis hogy milyen módon fogják elvégezni a talaj és a felszín alatti vizek új méréseit. A legmegfelelőbb stratégia kiválasztása érdekében az üzemeltetőnek és az illetékes hatóságnak ajánlott egyeztetniük egymással.

A kiválasztott mintavételi stratégiáknak kellően megbízhatónak kell lenniük ahhoz, hogy a mérések és az összegyűjtött minták pontosan tükrözzék a vonatkozó veszélyes anyagok általi szennyeződés tényleges szintjét, és ezáltal lehetővé váljon a talaj és a felszín alatti vizek adott állapotának meghatározása. Az alapállapot-jelentésnek tartalmaznia kell a telephely szennyezettségi állapotának értékelésére javasolt módszert, például az alkalmazni kívánt statisztikai tesztek, és valamennyi felhasználni tervezett ISO-/CEN- vagy – ezek hiányában – nemzeti szabványt. Az alapállapot-vizsgálat eredményeinek a jelentésben való ismertetése során a mintavételi megközelítést és az elemzési módszereket is megfelelően le kell írni. Ebből következően a telephelynek a tevékenységek végleges beszüntetésekor végzett értékelése során is ugyanezt a megközelítést, és vagy azonos, vagy bizonyítottan összehasonlítható analitikai teljesítőképességgel rendelkező módszereket kell alkalmazni.

A mintavételi stratégiáknak eleget kell tenniük a következő követelményeknek:

- azokra az azonosított, vonatkozó veszélyes anyagokra és azok veszélyes bomlástermékeire, valamint metabolitjaira kell összpontosítani, melyek fizikai-kémiai jellemzői a talaj és a felszín alatti vizek szennyeződésének lehetősége szempontjából értékelésre kerülnek;
- figyelembe kell venniük a telephely vízföldtani és hidraulikai viszonyait. A létesítmény telephelyén a megfelelő felvízoldali/alvízoldali mérési pontokat a kialakításuk előtt ellenőrizni kell. A felszín alatti vizek áramlásirányának és a talajvíztükör fluktuációjának lehetséges dinamikáját figyelembe kell venni a felszín alatti vizek vizsgálatakor;
- tekintetbe kell venniük azokat a természetes és folyamathoz kapcsolódó tényezőket, amelyek befolyásolják a levett mintákat és a mintavételi stratégiát (a hely és a módszer meghatározását), a szennyező anyagok kötését, a szennyező anyag terjedésének heterogenitását a talajban és a felszín alatti vizekben, a minta kezelését a levétel és a mérés közötti időben, a laboratóriumban végzett méréseket; valamint
- kezdettől fogva tekintetbe kell venniük mind a szennyeződés (a korábbi szennyeződést is beleértve) jelenlegi állapotának rögzítését, mind a szennyeződésnek a tevékenység végleges beszüntetésekor szükséges értékelését. A mintavételi pontok egyértelmű kitűzése és megjelölése alapvető követelmény.

Ajánlott eljárás a nem célzott mintavétel, a célzott mintavétel vagy a kettő kombinációja. Az eljárás megválasztása során figyelembe kell venni a telephely elhelyezkedését, körülményeit és környezetét, beleértve a mérni kívánt anyagok jellegét és mennyiségét is. Az eljárások leírása alább olvasható. Amennyiben más mintavételi technikát, például több lépésben való mintavételt választanak, mind az üzemeltetőnek, mind az illetékes hatóságnak figyelembe kell vennie az eredményeknek a nem célzott vagy a célzott mintavételhez viszonyított megbízhatóságát:

- i. Célzott mintavétel: a szennyezés feltételezett koncentrációjának zónáira (tárolási, átrakodási vagy hasonló pontokra) összpontosító mintavétel. A nem célzott mintavételhez hasonlóan előzetes döntés szükséges a tekintetben, hogy mi az elvárt észlelési valószínűség, figyelembe véve a kapcsolódó költségeket.
- ii. Nem célzott mintavétel: általában olyan mintavétel, amely megfelelő adatsűrűség mellett egyértelmű és pontos információt nyújt az anyagok átlagos koncentrációjáról és kiterjedéséről. Mivel ez az eljárás arra irányul, hogy a teljes létesítmény területén végzett egységes mintavétel révén az egész telephelyről pontos képet adjon, a mintavételi helyek kiválasztását nem befolyásolhatják olyan külső körülmények, mint a meglévő épületek, a használati mód vagy a szennyező anyagok feltételezett koncentrációja. A meglévő telephelyeken végzett nem célzott mintavétel esetén nehézséget jelenthetnek a fennálló építmények, berendezések és közművek.

Ez az eljárás a telephelyet olyan földterületként kezeli, melyre alapállapot-adatokat kell megadni (azaz a telephelyre egy egységként tekint, és a létesítmény elrendezése, illetve a tartályok, feldolgozóüzemek stb. miatti kockázatokat nem veszi figyelembe). Ilyen jellegű megközelítés alkalmazása esetén előzetesen döntést kell hozni a tekintetben, hogy az egyes esetekben mekkora legyen a szennyezés azonosításának valószínűsége, tekintettel a magasabb valószínűséghez szükséges nagyobb mintaszámra és költségekre.

A talajra és a felszín alatti vízre vonatkozó adatokkal kapcsolatos bizonytalanságok

A talajra és a felszín alatti vízre vonatkozó adatokkal kapcsolatos bizonytalanságok tekintetében a nem célzott és a célzott mintavétel esetén is két fontos szempontot kell mérlegelni:

- i. A felszín alatti vizekre vonatkozó alapállapot-adatok összegyűjtése: a felszín alatti vizek állapota gyorsabban változhat, mint a talaj állapota, a felszín alatti vizek továbbá olyan változásoknak és eltéréseknek vannak kitéve, amelyeket az engedélyezett eljáráson kívüli tényezők okoznak, így például a talajvíz szintjének és minőségének évszakonkénti változása, egyéb szennyezőforrások, a szennyezési csóva terjedése, a víztartó réteg pH-értékének vagy redukációs és oxidációs képességének változása, heves esőzés stb. A felszín alatti vizek állapotára vonatkozó, egynél több adatkészletet eredményező mintavétel (például legalább egy évre kiterjedő, negyedéves ellenőrzési eredmények összegyűjtése) jelentős mértékben növeli a felszín alatti vizek üzemeltető által jelentett állapotának megbízhatóságát.
- ii. Statisztikai adatelemzési módszerek a talajra vonatkozó adatok értékeléséhez: A statisztikai módszerek segíthetnek a talajban jelen lévő szennyező anyagok átlagos koncentrációjának becsléséhez kapcsolódó bizonytalanság számszerűsítésében, ezáltal megalapozottabb döntést tesznek lehetővé a telephely értékelői és a szabályozó szervek számára. A telephely vizsgálata során mért szennyező anyag-koncentrációkat össze lehet hasonlítani egy felhasználó által meghatározott „kritikus koncentrációval” vagy kockázatmutatóval.

Statisztikai módszerek alkalmazása esetén a vizsgálat során gyűjtött adatokat értékelni kell abból a szempontból, hogy alkalmasak-e ilyen célokra (például elegendő és egységes minőségű adat áll-e rendelkezésre a megfelelő mélységből és helyről). Ezen megközelítés alkalmazása a 6. lépésben ismertetett, alaposan kidolgozott koncepcionális modellt igényel, amely tájékoztatást nyújt a statisztikai elemzésre alkalmas adatok összegyűjtéséhez szükséges mintavételi stratégiáról.

A minták elemzése

Annak érdekében, hogy az alapállapot-vizsgálat eredményei összehasonlíthatók legyenek a későbbi vizsgálatok eredményeivel, validált elemzési módszereket kell alkalmazni (azaz hivatalos, írásos igazolás szükséges arról, hogy az elemzési módszer pontos, megismételhető és megfelel a tervezett célra). Amennyiben rendelkezésre állnak, CEN- vagy ISO- szabványokat, vagy ezek hiányában a nemzeti szabványokat kell alkalmazni.

Alapvető követelmény, hogy az alapállapot-jelentés összeállítása és a telephelynek a tevékenységek végleges beszüntetésekor végzett értékelése során alkalmazott módszerek analitikai teljesítőképessége összehasonlítható legyen egymással. Különösen fontos, hogy a módszer döntő tényezőinek alkalmazási köre és kiterjedése közvetlenül összehasonlítható legyen egymással. Mivel a bevált laboratóriumi gyakorlatok idővel módosulhatnak, rendkívül fontos, hogy az alkalmazott elemzési módszereket megfelelően leírják, és ily módon az információk felhasználhatók legyenek az ipari kibocsátásokról szóló irányelv alapján előírt későbbi elemzésekhez.

Lehetséges, hogy a talajra és a felszín alatti vizekre vonatkozó adatok összegyűjtését szolgáló vizsgálat után további vizsgálatokra van szükség, például ha a vizsgálat során olyan korábbi (az engedélyezett vagy egyéb tevékenységekből fakadó) szennyezésre derül fény, amely további meghatározást és a környezeti károk mérséklését igényli.

A telephely vizsgálatát követően további koncepcionális modellek kidolgozására (lásd a 6. lépést) vagy a korábbi modell frissítésére lehet szükség.

5.8. 8. lépés: Az alapállapot-jelentés összeállítása

E lépés célja valamennyi, az 1–7. lépésben összegyűjtött és értékelt információ összefoglalása, és ennek révén a talajt és a felszín alatti vizeket érintő, a vonatkozó veszélyes anyagok által okozott szennyeződések állapotát bemutató jelentés elkészítése. Magának az alapállapot-jelentésnek pontos és egyértelmű leírást kell adnia arról, hogy milyen adatok alapján határozták meg a talaj és a felszín alatti vizek állapotát, hogy milyen módszereket alkalmaztak a mintavételhez és a talajrétegek elemzéséhez, és hogyan validálták statisztikai vagy módszertani eljárásokkal az eredményeket. A jelentésnek lényegében tevékenységek egy sorozatát kell világosan bemutatnia, amelyek a telephely végleges leállításakor teljes mértékben megismételhetők lesznek, továbbá ezen tevékenységek eredményeit is meg kell adnia a számszerűsített összehasonlítás érdekében. E célból a függelék ellenőrzőlistája használható.

Potenciálisan szennyező anyagok jelenléte esetén az alapállapot-jelentésben azonosítani kell az érintett talajrétegeket és felszín alatti vizeket, és le kell írni az anyagok koncentrációját, jellegét és kiterjedését. A jelen lévő vonatkozó veszélyes anyagok meghatározása mellett ugyanilyen fontos azt is egyértelműen megállapítani, hogy mely veszélyes anyagok nincsenek jelen a telephelyen.

Az alapállapot-jelentésre vonatkozó követelmények:

- logikus és strukturált formában kell megfogalmazni;
- elegendő információt kell tartalmaznia ahhoz, hogy meg lehessen állapítani az engedély hatálya alá tartozó, jelenlegi tevékenység(ek) kiterjedését és hatását, beleértve a talajt és a felszín alatti vizeket érintő valamennyi mérés időpontját is;
- egyértelmű és pontos leírást kell tartalmaznia az alkalmazott megközelítésekről, az értékelés során kapott eredményekről, valamint a beavatkozások, fúrások, lyukak és egyéb mintavételi pontok valamely standard földrajzi referenciarendszerben megadott elhelyezkedéséről;
- pontos leírást kell adnia a talajban és a felszín alatti vizekben található veszélyes anyagok koncentrációjának megállapítására használt elemzési módszerekről, adott esetben hivatkozva a felhasznált nemzeti vagy nemzetközi szabványokra, valamint a tagállamok által közzétett, a vizsgálat idején hozzáférhető iránymutatásokra;
- meg kell határozni a jelentés készítéséhez választott megközelítés tudományos korlátait és bizonytalanságait;
- tartalmaznia kell az összes vonatkozó műszaki adatot (méréseket, kalibrálási tanúsítványokat, analitikai standardokat, akkreditációkat, térképeket, mintavételi naplókat stb.) annak érdekében, hogy a tevékenység végleges beszüntetésekor elvégezhető legyen a hiteles, számszerűsíthető összehasonlítás.

Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv hatálya alá tartozó különböző tevékenységekre vonatkozó alapállapot-jelentések várhatóan jellegükben, mélységükben és bemutatási módjukban eltérnek majd egymástól, ami mindaddig elfogadható, amíg a jelentés összeállításának időpontjában pontosan meg lehet határozni a vonatkozó veszélyes anyagok által a talajban és a felszín alatti vizekben okozott szennyeződést.

Függelék

Ellenőrző lista az alapállapottal kapcsolatos vizsgálatához és jelentéstételhez

<p>ANNAK ELDÖNTÉSE, HOGY SZÜKSÉGES-E ALAPÁLLAPOT-JELENTÉST KÉSZÍTENI</p> <p>A létesítményben felhasznált, előállított vagy kibocsátott veszélyes anyagok azonosítása</p> <p>Értékelés annak érdekében, hogy meg lehessen határozni azokat a veszélyes anyagokat, amelyek alkalmasak a talaj és a felszín alatti vizek szennyezésére (vonatkozó veszélyes anyagok)</p> <p>Annak megállapítása, hogy a vonatkozó veszélyes anyagok milyen valószínűséggel okoznak valóban szennyeződést</p> <p>A korábbi szennyeződések lehetséges forrásainak azonosítása</p>
<p>AZ ADATGYŰJTÉS RÉSZLETEI</p> <p>Meglévő adatok</p> <p>A létesítmény vonatkozó tervei (a határok és kérdéses főbb pontok feltüntetésével)</p> <p>A korábbi jelentések áttekintése és összefoglalása, a jelentésekre való hivatkozással</p> <p>A létesítmény telephelyén végzett valamennyi, az alapállapottal kapcsolatos adatgyűjtés szempontjából lényeges kockázatértékelés összefoglalása</p> <p>A telephely felmérése</p> <p>A vizsgálatok indokolása – például az egyes javasolt vizsgálati helyekhez tartozó potenciális szennyező anyagforrások jegyzéke</p> <p>A telephely vizsgálati helyeinek kijelölésével kapcsolatos korlátok</p> <p>A vizsgálati mélyedések, például fúrt lyukak, ásott talajszelvények, próbagödrök kialakításának módszerei</p> <p>A minták összegyűjtéséhez, tárolásához és az analitikai laboratóriumba való szállításához alkalmazott módszerek</p> <p>Mintavétel és ellenőrzés</p> <p>A mintavételi stratégia indokolása, például célzott mintavétel esetén a kijelölt célok indokolása; nem célzott mintavétel esetén a távolságok és az elrendezés alátámasztása</p> <p>A felszín alatti vizek és a felszíni vizek ellenőrzési programjainak leírása és magyarázata</p> <p>Az ellenőrzés és a mintavétel részletei, beleértve a helyszínt, a mélységet és a gyakoriságot</p> <p>Elemzés</p> <p>Az analitikai módszerek kiválasztásának indokolása</p> <p>Az analitikai módszerek leírása és teljesítőképessége.</p>
<p>AZ ADATOK BEMUTATÁSA ÉS ÉRTELMEZÉSE A JELENTÉSBEN</p> <p>A telephelyen található feltételek, többek között a talajvízrendszer és a felszíni vizek jellemzőinek leírása</p> <p>A kémiai elemzések és a telephely ellenőrzésének összefoglaló táblázatai</p> <p>A szennyeződés típusának, jellegének és térbeli kiterjedésének bemutatása, adott esetben térképekkel</p> <p>Az egyes szennyező anyagok reprezentatív koncentrációjára vonatkozó adatkészletek és levezetések elemzése, megfelelő szignifikanciaszint mellett</p> <p>A telephelyen végzett vizsgálat eredményeinek összehasonlítása a felvázolt koncepcionális modellel</p>

A NYERS ADATOK BEMUTATÁSA (A JELENTÉS MELLÉKLETE)

Az ellenőrzési és mintavételi pontokat feltüntető térkép

A telephelyen végzett munkák és a helyszíni megfigyelések leírása

A feltáró fúrások naplója

A reakcióterület részletei és a fúrólukak ellenőrző berendezéseinek szerkezeti részletei

Ellenőrzési eredmények

Az elemzésre benyújtott minták leírása

A vonatkozó minőségbiztosítási/minőség-ellenőrzési adatok – ide tartozhatnak a személyzeti akkreditációk, a berendezések kalibrálási tanúsítványai, a laboratóriumra vonatkozó akkreditációk (nemzeti és nemzetközi szabványok)

A laboratóriumi elemzésekről készült jelentés, kiegészítve a vonatkozó minőségbiztosítási/minőség-ellenőrzési adatokkal és a nemzetközi analitikai vagy vizsgálati szabványokkal

Az összegyűjtött mintákra és adatokra vonatkozó felügyeleti lánc dokumentumai